

Miljödiplomering
av
koloniträdgårdsföreningar

Innehåll

Innehåll	3
Förord	4
Miljödiplomering – så går det till	5
Obligatorisk nivå	6
Checklista för obligatorisk nivå (att skickas in)	9
Områdesbeskrivning (att skickas in)	10
Brons-, silver- och guldnivå	11
Kriterier för de högre nivåerna, sammanställning	17
Checklista (att skickas in)	19

För de föreningar som har anmält sig till miljödiplomering!

Vill du ha möjlighet att ha en dialog med andra föreningar som håller på att miljödiplomera sig?

Anmäl mailadresser till de personer i er förening som skall delta i mailgruppen till

Solveig Sidblad på Koloniträdgårdsförbundet:

solveig.sidblad@koloni.org

eller till Kari Larsen, ansvarig för mailgruppen:

kari.larsen@telia.com

Förord

Detta material är framtaget i samarbete mellan Koloniträdgårdsförbundet, Föreningen Stor-Stockholms koloniträdgårdar och Skarpnäcks stadsdelsförvaltning 2001 – 2004.

Vid Koloniträdgårdsförbundets kongress 1999 fick Förbundsstyrelsen i uppdrag att undersöka möjligheterna att införa någon form av "miljöcertifiering" av koloniområden. Samtidigt startade projektet Kolonikultur som pågick i Skarpnäcks Stadsdelsförvaltning i Stockholm under år 2000. Ett resultat av projektet var det miljöråd som tillsattes för att arbeta fram ett förslag till miljödiplomering.

Miljörådet har bestått av Britta Gussander, FSSK, Kari Larsen, Björkhagens Fritidsträdgårdar, Rose-Marie Lithén, Skarpnäcks SDF och Solveig Sidblad, Koloniträdgårdsförbundet.

I enlighet med Agenda 21 och Stockholms stads miljöarbete har Föreningen Stor-Stockholms Koloniträdgårdar utarbetat ett miljöprogram för föreningar anslutna till FSSK. Programmet ligger till grund för detta dokument i tillämpliga delar.

På förbundsstyrelsens uppdrag
Solveig Sidblad
Göran Svanfeldt
Leif Thorin

Miljödiplomering av Koloniträdgårdsföreningar

Koloniträdgårdar är viktiga inslag i den gröna miljön i städer och tätorter. Koloniträdgårdsföreningarna kan också som förebilder bidra till en ekologiskt hållbar utveckling i samhället. Genom att stimulera till miljödiplomering vill Koloniträdgårdsförbundet uppmuntra koloniträdgårdsföreningarnas miljöarbete. Miljödiplomet blir det synliga beviset på föreningens insatser för miljön.

Ekologisk odling är för många kolonister en självklarhet idag. Men miljödiplomeringen fokuserar även på andra delar i miljöarbetet: biologisk mångfald, energi, material, transporter, vatten och avlopp.

De grundläggande tankarna i miljödiplomeringen är att

- ? utnyttja resurser effektivt och minimera användningen av ändliga resurser.
- ? minimera spridningen av miljöskadliga ämnen.
- ? Värna naturens mångfald och kretslopp.
- ? Skapa en god livsmiljö.

Miljödiplomering – så går det till

- ? Föreningen anmäler sitt intresse för att bli miljödiplomerad.
- ? Föreningen erhåller en skrift med kriterier och en handledning, samt en checklista som skall fyllas i och sändas in till Koloniträdgårdsförbundet.
- ? Man kan stegvis nå olika nivåer av diplomering, obligatorisk nivå, brons, guld och silver
- ? Föreningen kan få tips och råd från sin regionstyrelse.
- ? En kontroll utförs av en representant från respektive regionstyrelse inom Koloniträdgårdsförbundet. Föreningen måste själv gå i god för att vissa krav uppfylls.
- ? Första miljödiplomet erhålls då föreningen uppnått den obligatoriska nivån.

Därefter går föreningen vidare med miljöförbättringar för att uppnå nivåerna brons, silver och guld av diplomet. För att uppnå dessa nivåer kan föreningen utifrån sina förutsättningar samla poäng genom en rad olika åtgärder.

Föreningen måste vartannat år visa att tidigare uppnådd nivå fortfarande uppfylls för att få behålla sin diplomering. Detta görs på en ifylld checklista som sedan kommer att kontrolleras. Kan föreningen inte visa detta får man börja om från den nivån som man fortfarande uppfyller. Kraven för miljödiplomering kan i framtiden komma att skärpas, i takt med att utvecklingen på miljöområdet förändras.

Obligatorisk nivå

När föreningen anmäler sitt intresse till miljödiplomering görs en överenskommelse om hur det skall gå till att få medlemmar att uppfylla kraven. Föreningen kan formulera en egen plan hur den vill gå till väga.

Så snart som hela föreningen är godkänd och har fått sitt miljödiplom kan föreningen meritera sig för att uppnå de övriga nivåerna.

Områdesbeskrivning

Området

Föreningen utser en grupp som genomför en områdesbeskrivning. Syftet är att kartlägga områdets status. Vilka tillgångar har området och vilka förbättringar är viktiga att genomföra ur miljösynpunkt. Områdesbeskrivningen jämförs med kravlistan för miljödiplomering och ger föreningen en god bild av vad som krävs för en eventuell miljödiplomering.

Allmänt om området

Områdesbeskrivningen innehåller frågor om områdets storlek, antal lotter, hus, gemensamt grönområde, gemensam egendom som föreningshus eller annat.

Gränsar området till trafikerade vägar, hur mycket bilar finns inom området?

Har man tillgång till el, vatten och möjlighet att källsortera avfall?

Har området speciella natur- eller kulturvärden?

Finns det sällsynta odlingsväxter, välbevarade hus, sjö/vattendrag eller unik natur?

Miljökrav – mininivå

Gödning och jordförbättring

Föreningen följer KRAVs regler. Godkända produkter finns på KRAVs hemsida www.krav.se/regler.

Kompostering

Alla ska kompostera sitt trädgårdsavfall på den egna lotten. Det viktiga är inte hur det komposteras utan att det ingår i ett lokalt kretslopp. Slutna komposter är endast nödvändiga för hushållsavfall. Avståndet från kompost till dike eller vattendrag ska vara minst fem meter pga risken för urlakning.

Växtskydd

Föreningen följer KRAVs regler. Godkända produkter finns på KRAVs hemsida www.krav.se/regler.

Bevattning

Föreningen informerar om fördelar med och teknik för punktbevattning med slang, droppslang och kanna istället för spridare. Föreningen har regler för tidsbegränsad bevattning.

Eldning

Eldning av trädgårdsavfall får ske gemensamt i föreningen en gång per år och i enlighet med lokala miljöbestämmelser. Enskild eldning på lotterna är inte tillåten. Vid grillning ersätts den vanliga tändvätskan med miljömärkta produkter.

Flisning

Grövre trädgårdsavfall, som inte eldas, flisas på plats eller i närområde och används i odlingarna eller komposteras. (Grova stammar lämnas lämpligen till naturlig nedbrytning eller transporteras bort)

Bra miljöprodukter

Miljömärkningar

Följande är exempel på godkända märkningar.

Bra Miljöval, Svanen, Ekologiskt jordbruk, EU-blomman, KRAV, Demeter, Forest Stewardship Council (FSC)

Material och färg

Föreningen tillhandahåller information till alla medlemmar om bra miljöval för byggmaterial och färger. Naturskyddsföreningen, Byggtjänst och Folksam har bra informationsmaterial.

Bra hushållsprodukter

Endast miljömärkta hushållskemikalier för t ex disk-, tvätt- och rengöring används.

Bevattning med sjövatten eller åvatten

Föreningen **undersöker** möjligheterna till bevattning med sjövatten för att se om vattnet har god kvalitet. Sjövatten håller rätt temperatur och kan ge viss gödslingseffekt. Det kan sänka föreningens vattenkostnader. I den obligatoriska nivån föreligger inget krav på att verkligen genomföra bevattning med sjövatten eller åvatten.

Källsortering

Möjlighet att källsortera avfall finns inom området där medlemmar minst kan sortera motsvarande kommunens rekommendationer. Detta gäller föreningar som tar hand om avfall. Många områden med endast odlingslotter låter medlemmarna själva ta hand om sitt avfall.

Information till nya medlemmar

Nya medlemmar informeras om föreningens miljöarbete och vilka regler som gäller. Det kan ske på flera sätt. Antingen genom direkt information när kontraktet skrivs på, vid informationsträffar, studiecirkelar eller temadagar.

Checklista samt områdesbeskrivning insändes till:

Koloniträdgårdsförbundet / att Solveig Sidblad

Åsögatan 149

116 32 Stockholm

Datum:

Förening:

Föreningens ordförande intygar att följande är sant och riktigt:

Kontaktperson och telefonnummer inför kontrollen av nedanstående uppgifter:

Checklista för **Obligatorisk nivå**

	Uppfyllt är	Kommentar
Områdesbeskrivning		se baksidan
Miljökrav miniminivå		
Gödsling och jordförbättring		
Kompostering		
Växtskydd		
Bevattning		
Eldning		
Flisning		
Bevattning med sjövatten undersökt		gäller endast sjönära föreningar
Bra miljöval		
Källsortering (där det finns)		
Information till nya medlemmar		

Områdesbeskrivning

Föreningen utser en grupp som genomför en miljöanalys av området. Syftet är att kartlägga områdets status för att ha som utgångspunkt för de miljöåtgärder föreningen väljer att göra.

Området

Koloniföreningens totalyta.....m²
Varav gemensamt grönområde m²
Antal lotter.....med hus
Antal lotter.....utan hus
Skötselområde med brukaravtalm²

Gemensamma anläggningar

? Föreningshus
? Toaletter
? Duschar
? Vägar
? Grindar
? Staket/häckar
? Gemensamt försäljningsställe inom området

Speciella värden

? Historiskt värdefulla hus
? Homogen/samstämd bebyggelse
? Närhet till sjö/vattendrag
? Unik natur
? Sällsynta vilda och odlade växter
? Annat

Trafiksituationen

? Gränisar till större väg
? Parkeringsplatser i området
Hur ofta och när får man köra?.....
Hur många och hur ofta kör entreprenörer?.....

Vatten

? Kommunalt
? Eget
? Sjö / å

Sopsortering

Antal fraktioner.....
? Varmkompost för hushållsavfall

Omhändertagande av trädgårdsavfall

? Samtliga medlemmar komposterar på den egna lotten
? Möjlighet till flisning
? Möjlighet till eldning

Eltillgång

? Tillgång till el
? Gatubelysning finns
? Privat utomhusbelysning finns
? Solenergi finns
? Övrigt

Dokumentation

? Fotografisk dokumentation av området under olika tidsperioder
? Nedtecknad förenings- och områdeshistorik

Brons, silver och guldnivå (urvalsnivå med poäng)

För de föreningar som har uppnått den obligatoriska nivån, kan miljöarbetet fortsätta genom att sträva efter att uppnå följande nivåer.

Brons: Föreningen samlar 30 poäng för stuglotter och 20 poäng för odlingslotter. Dessa måste uppnås inom minst tre av de sex olika ämnesområdena, se nedan.

Silver: Föreningen samlar 40 poäng för stuglotter och 30 poäng för odlingslotter. Dessa måste uppnås inom minst fem av de sex olika ämnesområdena, se nedan.

Guld: Föreningen samlar 50 poäng för stuglotter och 40 poäng för odlingslotter. Dessa måste uppnås inom alla de sex olika ämnesområdena, se nedan.

De olika ämnesområdena är:

A. Organisation	B. Odling	C. Biologisk mångfald
D. Vatten, avlopp	E. Energi, material	F. Transport, maskiner

På checklistan sidan 16, finns en översikt så att man lätt kan se vad det handlar om.

A. Organisation

1,2 Odlingrådgivare och/eller studieorganisatör (2 respektive 2, totalt 4 p)

I föreningen finns en studieorganisatör och/eller en odlingsrådgivare (utbildad ex. av FSSK). Det kan vara samma person. De ska aktivt ta del av regionens och Koloniträdgårdsförbundets studie- och miljöarbete samt föra information vidare till sin förening. Studieorganisatörens uppgift är även att inventera studiebehov. Odlingrådgivaren ska regelbundet inventera koloniområdet för att så tidigt som möjligt kunna upptäcka angrepp av skadedjur och sjukdomar på växterna. Rådgivaren ska i samråd med styrelsen vidta lämpliga åtgärder.

3 Faddersystem (2p)

Föreningen har ett faddersystem för att stödja nya medlemmar. Det kan göras på flera sätt t. ex. den nya medlemmen har en person som fadder. En person kan vara fadder till flera personer genom att området delas i olika områden.

4 Studier (2p)

Föreningen anordnar studiecirkel eller kurs om odling och miljö. Studieorganisatör och odlingsrådgivare ska i samråd med regionen och Koloniträdgårdsförbundet verkställa önskemål om studier.

5 Ekologisk mat (3p)

Vid gemensamma träffar (årsmöten, fester, arbetsdagar o.d.) används egna odlade grödor eller inhandlad ekologisk mat då det är möjligt.

B. Odling

1 pH-mätning (1p)

Föreningen erbjuder pH-mätning och kan bistå med påsar för de medlemmar som önskar en fullständig jordanalys.

2 Växtföljd, gröngödsling, täckodling (1p)

Föreningen informerar om betydelsen av växtföljd samt fördelarna med täckodling och gröngödsling.

3-5 Växtföljd, gröngödsling, täckodling (p se nedan)

Medlemmarna tillämpar antingen växtföljd, gröngödsling eller täckodling med organiskt material (t ex gräsklipp, halm). Föreningen tillhandahåller växtföljdsplaner och förslag på gröngödslingsväxter. Lediga lotter sås igen med gröngödslingsväxter.

3 Växtföljd tillämpas av 50% av medlemmarna **(2p)**

4 Täckodling tillämpas av 50% av medlemmarna **(2p)**

5 Gröngödsling tillämpas av 50% av medlemmarna **(2p)**

6 Kompost (2p)

Hushållsavfall komposteras på kolonilotten i en för ändamålet avsedd behållare, typ varmkompost. Minst 10% av medlemmarna komposterar hushållsavfallet.

7 Ekologiskt frö (3p)

Ekologiskt frö används där det är möjligt av de sorter som saluförs.

8 E-plantor (2p)

Vid nyplantering av frukt och bär väljs E-märkta eller certifierade plantor om det alternativet finns.

C. Biologisk mångfald

1 Information (1p)

Föreningen redogör för begreppet "biologisk mångfald" och beskriver bakgrunden genom att förklara handlingsprogrammet Agenda 21 och de nationella miljömålen utifrån underlag som Koloniträdgårdsförbundet tillhandahåller.

2 Gemensam äng (2p)

Föreningen väljer ut en del av en allmänning som undantas från regelbunden gräsklippning. Ytan slås en till två gånger per år under växtperioden. Resultatet dokumenteras på hösten.

3 Gamla kulturväxter (2p)

Föreningen har ett program för bevarande av några arter gamla kulturväxter, se områdesbeskrivning.

4 Fågelholkar (1p)

Fågelholkar sätts upp på kolonilotten och / eller på gemensamma områden.

5 Bin (3p)

Bisamhällen införskaffas till området.

6 Humlor (1p)

Humlebon placeras ut på den egna stuglotten och / eller i området.

7 Ängsfröer (1p)

Frön samlas in från vilda växter lokalt och sås ut på små bearbetade ytor på gräsmark som skall bli äng. Utarma gräsmarken genom att hela tiden föra bort höet.

8 Lieslätter (1p)

Lieslätter av ängsmark eller djurbete på 50 % gemensamma ytor.

9 Brukaravtal (3p)

Föreningen sluter brukaravtal med kommunen om skötsel av mark i anslutning till koloniområdet.

D. Vatten och avlopp

1 Begränsad bevattning (2p)

Odlingar som kräver ytvatten, t ex såbäddar, groddplantor, nyplanterade plantor och grönsaksodlingar får bevattnas. Buskar och träd rotbevattnas. Gräsmattor ska inte bevattnas.

2 Regnvatten (1p)

Regnvatten samlas upp i tunna eller liknande och används till bevattning.

3 Självatten (3p)

Förening med tillgång till bra sjövattnet installerar detta för bevattning.

Vatten och avlopp i gemensamma lokaler och enskilda stugor

Frågan om vatten och avlopp i koloniområden har utretts av en arbetsgrupp inom Koloniträdgårdsförbundets förbundsstyrelse. Idag finns vad vi vet mycket begränsad erfarenhet i koloniområden av olika alternativa lösningar till kommunal anslutning.

E. Energi och material

1 Information (1p)

Föreningen tillhandahåller information till medlemmar om bra miljöalternativ för uppvärmning, belysning m. m.

2 Miljövänlig energi (3p)

Föreningen väljer miljömärkt el, energisnål armatur, rörelsedetektor för belysning. Miljövänlig teknik används där det är möjligt. Belysning, vattenpump och varmvatten i gemensamhetslokalerna kan drivas med solenergi (solceller, solfångare), vindkraft, vattenkraft.

3 Virke (2p)

Vid nybyggnation används material med låg miljöbelastning, naturmaterial, FSC- märkt trä, lärk mm. Endast miljögodkänt tryckimpregnerat virke får användas. Inga syllar, träreglar eller dylikt impregnerade med kreosot, arsenik eller krom får användas.

4 Färg (2p)

Endast miljögodkända färger används.

F. Transporter och maskiner

1 Föreningens gräsklippare (1p)

Föreningens gemensamma gräsklippare drivs med miljögodkända bränslen.

2 Medlemmarnas egna gräsklippare (3p)

Endast el- eller handdrivna gräsklippare används.

3 Nyinköp av gemensamma gräsklippare (2p)

När föreningen byter gräsklippare ska endast miljömärkta maskiner köpas in.

4 Buller (2p)

Föreningen inför begränsningar i användandet av bullrande maskiner under helger och kvällar.

5 Biltrafik (odlingslotter 1p, stuglotter 3p)

Biltrafik är inte tillåten inom området. Parkering sker på härför avsedda parkeringsplatser utanför området.

6 Gemensamma inköp och transporter (3p)

Föreningen organiserar gemensamma inköp och transporter av tunga och skrymmande trädgårdsföremål.

7 Entreprenörer (2p)

De entreprenörer som föreningen anlitar för t ex slamtömning, containerhämtning, flisning m.m. använder miljöbränsle.

Kriterier för brons, silver & guldnivå

För att erhålla ytterligare nivå skall följande poäng uppnås:

	Stugförening	Odlingslotter	inom antal grupper
Brons	30	20	3
Silver	40	30	4
Guld	50	40	5

A. Organisation	B. Odling	C. Biologisk mångfald	D. Vatten, avlopp	E. Energi, material	F. Transport, maskiner
1 Odlingrådgivare finns i föreningen	1 Föreningen erbjuder pH-mätning och tillhandahåller info om utförlig jordanalys	1 Föreningen informerar om begreppet "biologisk mångfald"	1 Begränsad bevattnings	1 Föreningen tillhandahåller information om bra miljöalternativ för uppvärmning, belysning mm	1 Miljöbränsle används till föreningens maskiner
2 Studieorganisatör finns i föreningen	2 Information om växtföljd, täckodling och gröngödsling till medlemmar	2 Föreningen avsätter del av allmänning till äng	2 Regnvatten sparas i tunna för bevattnings, 25% av medlemmarna	2 Miljövänlig energi, t ex solfångare installeras på gemensamma lokaler	2 Endast el- eller handdrivna privata maskiner/redskap används
3 Föreningen tillämpar faddersystem för nya medlemmar	3 Växtföljd tillämpas på 50% av lotterna, (växelbruk)	3 Skaffa och bevara gamla kulturväxter (se kartläggning), 25% av medlemmarna	3 Sjövatten dras in för bevattnings	3 Endast miljöklassat virke används vid nybyggnation	3 Endast Svenenmärkta nygräsklippare köps in i föreningen
4 Föreningen anordnar studiecirkel om odling och miljö	4 Täckodling tillämpas på 50 % av lotterna	4 Sätt upp fågelholkar		4 Endast miljöklassade färger används inom området	4 Bullerbegränsning införs
5 Ekologisk mat, egen odlad eller inhandlad används på gemensamma träffar	5 Gröngödsling tillämpas på 50% av lotterna	5 Skaffa bisamhälle på området			5 Ingen biltrafik tillåts inom odlingslotsområdet stugområdet
	6 Hushållsavfall komposteras på lotterna, 10% av medlemmarna	6 Placera ut humlebon			6 Föreningen organiserar gemensamma inköp och transporter
	7 Ekologiskt frö används av de sorter som saluförs	7 Samla vildfröer och så ut på ängen			7 Krav på att entreprenörer använder miljöbränsle
	8 E-planter eller certifierade inköps	8 Slå ängen med lie			
		9 Brukaravtal med markägaren för omgivande mark			

Insändes till Koloniträdgårdsförbundet, adressen finns på andra sidan

Förening:

Checklista för Brons-, silver- och guldnivå		Redovisning av poäng	
	Möjlig Poäng	Uppnådda poäng	Kommentar
A Organisation			
1	Odlingsrådgivare	2	
2	Studieorganisatör	2	
3	Faddersystem	2	
4	Studier	2	
5	Ekologisk mat	2	
B Odling			
1	pH-mätning	1	
2	Växtföljd, gröngödsling, täckodling	1	
3	Växtföljd 50 %	2	
4	Täckodling 50 %	2	
5	Gröngödsling 50 %	2	
6	Hushållskompost	2	
7	Ekologiskt frö	2	
8	E-planter	2	
C Biologisk mångfald			
1	Information	1	
2	Gemensam äng	2	
3	Gamla kulturväxter	2	
4	Fågelholkar	1	
5	Bin	3	
6	Humlor	1	
7	Ängsfröer	1	
8	Lieslätter	1	
9	Brukaravtal	3	
D Vatten och avlopp			
1	Bevattning av grönsaks- och blomodlingar	2	
2	Regnvatten	1	
3	Sjövatten	3	
E Energi och material			
1	Uppvärmning	1	
2	Miljövänlig energi	3	
3	Virke	2	
4	Färg	2	
F Transporter och maskiner			
1	Äldre & större maskiner med miljöbränsle	1	
2	Egna maskinerna el/för hand	3	
3	Svanenmärkt gräsklippare	2	
4	Bullerkrav	2	
5	Biltrafik - stuglotter	3	
5	Biltrafik - odlingslotter	1	
6	Samordnade inköp och transporter	3	
7	Entreprenörer	2	
Slutsumma:			

Insändes till:

Koloniträdgårdsförbundet

Åsögatan 149

116 32 Stockholm

Förbundets kontaktperson: Solveig Sidblad
tel. 08-556 930 81 e-post: solveig.sidblad@koloni.org

Datum:

Föreningens ordförande intygar att alla uppgifter är sant och riktiga:

Föreningens kontaktperson för miljödiplomeringen, adress, telefon: